

Sanskrit

Class. 6th Chapter - 3

परिश्रमस्य फलम्

अभ्यासः

पूर्णा वाक्येन उत्तरत ।

(क) चटका कुत्र निवसति स्म ?

उत्तर → चटका शुरुस्मिन् मनोरञ्जनं उद्याने निवसति स्म ।

(ख) मिलित्वा कः कृषिकार्यं कर्तुम् इच्छति ?

उत्तर → मिलित्वा काकः कृषिकार्यं कर्तुम् इच्छति ?

(ग) कः हलकषणं करोति ?

उत्तर → चटका हलकषणं करोति ।

(घ) कः हरितशाखायाम् उपविष्टः आसीत्

उत्तर काकः हरितशाखायाम् उपविष्टः आसीत् ।

(ङ) बीजवपनं कः करोति ?

उत्तर - बीजवपनं चटका करोति ।

(च) बीजवपनानन्तरं क्षेत्रे किम् उद्भूतम् ?

उत्तर → बीजवपनानन्तरं क्षेत्रे सुन्दरं वस्यं उद्भूतम् ।

(छ) किञ्चित् दिनानन्तरं कः कालः आगतः ?

उत्तर → किञ्चित् दिनानन्तरं वृष्टिकालः आगतः ।

२. शुकपदेन उत्तरत ।

(क) काकः निवसति स्म ?

उत्तर → काकः तत्रैव निवसति स्म ।

(ख) हरितमये क्षेत्रे सस्येन सह किम् आगतानि ?

उत्तर → हरितमये क्षेत्रे सस्येन सह व्यर्थिणानि आगतानि ।

(ग) कस्य मीड नासीत् ?

उत्तर → काकस्य मीड नासीत् ।

(घ) परिश्रमस्य फलं कः प्राप्नोति ?

उत्तर → परिश्रमस्य फलं चटका प्राप्नोति ।

(६) संस्कृतभाषया अनुवादं कुर्वत ।

हिन्दी:- वह पढ़ने के लिए पुस्तकालय जाती है ।

संस्कृत- सा पठितुं पुस्तकालयं गच्छति ।

हिन्दी- तुम आओ मैं तुम्हारी प्रतीक्षा करूँगा ।

संस्कृत → त्वं गच्छ, अहं तव प्रतीक्षां करिष्यामि ।

हिन्दी → उसकी माँ भोजन नहीं बनती है ।

संस्कृत → तस्य माता भोजनं न पचति ।

हिन्दी → तोता अमकद खाकर प्रसन्न होता है ।

संस्कृत → शुकः आम्रलकं खादित्वा प्रसन्नः भवति ।

हिन्दी → वर्षा के समय किसान प्रसन्न होता है ।

संस्कृत → वर्षाकाले कृषकः प्रसीदति ।

3

सन्धिविच्छेदं कुरुत ।

(क) कृषिकार्यार्थम्

कृषिकार्य

अर्थम्

(ख) बीजवपनान्तरम्

बीजवपन

अन्तरम्

(ग) फलमपि

फलम्

अपि

(घ) अहमागच्छामि

अहम्

आगतदामि

4

उचितपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत ।

(क) अपि

तत्रैव आसीत्

आगच्छ मिलित्वा

आगाम् कृषिकार्यं कुरुः ।

(ख) समीचीनम्, चलतु

कृषिकार्यं कुरु ।

(ग) चल चल त्वम्

अहमागतदामि ।

- २५५
उपविश्य दृश्यमनोरमम् — पश्यामि ।
(घ) दृश्यस्य दृशित्वात् ।
(ङ) पक्वम् अन्नमपि — न्योदका — एव कुपिष्ये — एकत्रितं कृतवत् ।
(च) दृष्टिजलस्य — वेगेन — काकस्य — अङ्गमात्रा जलम् प्रवाहितः जातः ।

अधोलिखितवाक्यानि पूर्णं कुरुत ।

- (क) मनुष्यः गृहं — निर्माति । (निर्माति / न निर्माति)
(ख) वानरः गृहं — निर्माति । (निर्माति / न निर्माति)
(ग) बकः नीडं — निर्माति । (निर्माति / न निर्माति)
(घ) काकः नीडं — निर्माति । (निर्माति / न निर्माति)
(ङ) सीमासुरक्षाप्रहरी गृहं — निर्माति । (निर्माति / न निर्माति)

